

ABSTRAKT

Disertační práce se zabývá, teoreticky i prakticky, genderovou problematikou ve výuce předmětu Výtvarné výchovy (VV) na 2. stupni základního vzdělávání. Její teoretická část vymezuje pojem gender z postmoderního pohledu a zařazuje jej do širšího kulturněhistorického kontextu. Gender je podrobně nahlížen prostřednictvím vybraných post/strukturálních teorií, mezi které řadíme zejména psychoanalytickou teorii subjektivity Jacquesa Lacana, diskurzivní formaci subjektu Michela Foucaulta, genderovou performativitu Judith Butler, antropologické pojetí feminity a maskulinity Margaret Mead a sémiotické znakové teorie. Teoretická část se dále zaměřuje na vyložení proměny paradigmatu v pedagogických vědách, popis potřebné rovnováhy radikálního a postmoderního pedagogického konstruktivismu ve vztahu ke kulturním hodnotám a naplňování obecných i konkrétních vzdělávacích cílů výtvarné výchovy a transformaci soudobé české školní kultury. Možnosti sémiotické genderové analýzy jsou zde popsány jako specifické didaktické metody práce s vizuálními reprezentacemi ve výuce diskurzivně pojaté výtvarné výchovy. Výzkumná část práce řeší základní výzkumnou otázku: Jakým způsobem učitelé VV na 2. stupni základní školy vyučují téma genderu? Výzkum je rozdělen na dvě studie. První, kvantitativně-kvalitativní studie analyzuje data sebraná formou dotazníkového šetření s učiteli VV a ukazuje, jaká genderová témata se ve výuce objevují, jakými výukovými metodami je učitelé do výuky zařazují, jaké vzdělávací cíle tím sledují a zda dochází ke kritické reflexi případných genderových stereotypů. Druhá, kvalitativní studie metodologií zakotvené teorie analyzuje hloubkové rozhovory s učiteli VV a reflektuje jejich genderové performativní taktiky, které ve výuce uplatňují. Hlavním výstupem druhé studie je model genderově vyvážené učiteléské taktiky, která využívá kombinace feminního a maskulinního přístupu jako prostředku rozvoje vizuální gramotnosti žáků.

Klíčová slova

gender, výtvarná výchova, vizuální gramotnost, téma, genderové výukové taktiky, kvantitativní a kvalitativní výzkum